

Kas jāzina par 2. pīlāra nodokli? 1/7/23

Direktore nodokļu konsultāciju nodaļā, PwC
Latvija
Vita Sakne

Projektu vadītāja nodokļu konsultāciju
nodaļā, PwC Latvija
Viktorija Volta

Otrais pīlārs (*Pillar II*) ir nodokļu sistēma, ko piemēros vienādi ES un ESAO valstīs, papildinot nacionālās uzņēmumu ienākuma nodokļa sistēmas. Tas izstrādāts, lai starptautiskiem uzņēmumiem liktu samaksāt savā mītnes valstī minimālo 15% nodokli no ienākumiem, kas gūti katrā valstī, kurā tie darbojas.

Kas tas ir un kurus uzņēmumus ietekmē?

Globālais minimālais nodoklis attiecas uz starptautiskām uzņēmumu grupām ar konsolidēto apgrozījumu virs 750 miljoniem eiro gadā – saskaņā ar ESAO aplēsēm ap 8000 uzņēmumu visā pasaulē. Otrā pīlāra mērķis ir nodrošināt, ka grupas uzņēmumu ienākumus, kas gūti valstīs, kurās tie darbojas, apliek ar nodokli vismaz 15% apmērā, piemērojot t.s. virsnodokli.

Jāsaka, ka ne visas 2. pīlāra noteikumu detaļas ir pilnībā precizētas. Tomēr jau tagad ir skaidrs, ka globālā minimālā nodokļa ieviešana radīs būtiskas izmaiņas starptautiskajās nodokļu tiesībās.

Kā 2. pīlārs ietekmēs uzņēmumus?

Globālā minimālā nodokļa piemērošanas noteikumi ir ļoti sarežģīti, un jau tagad ir skaidrs, ka attiecīgie nodokļu atbilstības/uzskaites pasākumi, kā arī tam nepieciešamais laiks būs ievērojams un prasīs visu grupas uzņēmumu finanšu darbinieku iesaisti.

Par katru iekļaujamo grupas uzņēmumu un pastāvīgo pārstāvniecību jāiesniedz visaptveroša “Papildinātās nodokļu informācijas deklarācija”, un par nokavētu iesniegšanu var piemērot ievērojamas soda sankcijas. Uzņēmumiem, kurus tas skar, tagad rodas jautājums, kāda potenciālā ietekme uz finanšu datu apriti un uzskaites procesiem būs 2. pīlāra noteikumu ieviešanai valstī un kā nodrošināt atbilstību. Tas attiecas arī uz centralizētiem jautājumiem par informāciju un datu iegūšanu (IT), datu strukturēšanu un datu analīzi, lai vēlākais līdz 2024. gadam varētu garantēt atbilstību jaunajiem noteikumiem un iesniegt attiecīgos ziņojumus.

Kā darbojas 2. pīlāra noteikumi?

Virsnodokli iekasēs vai nu galvenā mātes uzņēmuma (*ultimate parent entity*) līmenī un valstī, vai arī tajā valstī, kurā uzņēmumiem piemēro zemāku likmi, ja tā ieviesusi nacionālā līmeņa virsnodokli. Šo noteikumu mērķis ir nodrošināt, ka starptautiskā uzņēmumu grupa samaksā vismaz 15% faktisko nodokļa likmi (*effective tax rate* jeb ETR) par katru no grupas darbības valstīm.

Pirmais solis ir identificēt grupā ietilpstošās vienības, uz kurām attiecas 2. pīlārs, un to lomu minimālā nodokļa piemērošanā.

Pēc tam jānosaka katrā valstī esošā uzņēmuma vai uzņēmumu kopējie ienākumi vai zaudējumi. To veiks, pamatojoties uz finanšu uzskaites datiem, bet piemērojot mātes uzņēmuma valsts finanšu pārskatiem piemērojamos standartus un ņemot vērā virkni korekciju, ko nosaka 2. pīlāra direktīva.

Treškārt, jāaprēķina katras grupā ietilpstošās vienības atzītie segtie nodokļi, ņemot vērā jebkādas specifiskas korekcijas (īpaši atliktos nodokļus). Paredzamajam nodoklim no sadalītās peļņas tiks veidots īpašs grāmatvedības konts (*deemed distribution tax recapture account*).

Nākamais solis ir aprēķināt ETR katrai valstij, dalot visu uzņēmumu koriģēto segto nodokļu summu ar atbilstošo ienākumu summu katrā valstī.

Tad šis valsts ETR jāsalīdzina ar 15% minimālo nodokļa likmi un jāaprēķina virsnodokļa likme. Piemēram, ja ETR ir 12%, tad virsnodokļa likme būs 3%.

Pirms virsnodokļa likmes piemērošanas no apliekamā ienākuma tiks veikti uz ekonomisko būtību balstīti atskaitījumi – 8% par pamatlīdzekļiem un 10% par cilvēkresursu atlīdzību, kas turpmākajos gados samazināsies uz 5% par katru no šīm kategorijām.

Visbeidzot apliekamo ienākumu reizina ar virsnodokļa likmi (mūsu piemērā 3%).

Kas jāņem vērā Latvijā esošo uzņēmumu grupām?

Vairums uzņēmumu, kas Latvijā ietilps 2. pīlāra tvērumā, ir lielu grupu meitas uzņēmumi. Tātad šo uzņēmumu finanšu direktoriem būs jāsniedz informācija galvenajam uzņēmumam citā griezumā, nekā tas bija ierasts.

Noteikti būtu jāveic 2. pīlāra ietekmes agrīna apzināšana, lai spētu pielāgot sistēmas, ieviest jaunus procesus un saprast, kuri no direktīvas izvēles noteikumiem ir būtiski.

Latvijā būs arī tādi meitas uzņēmumi, kuru mātes uzņēmums atrodas valstī, kas 2. pīlāru vēl nepiemēro (t.i., valstis ārpus ES/ESAO). Virsnodokļa samaksas pienākums no 2025. gada šiem Latvijas uzņēmumiem iestāsies ne tikai par sevi, bet arī par visiem citiem grupas uzņēmumiem.

Lai palīdzētu starptautiskajiem uzņēmumiem sagatavoties gaidāmajām pārmaiņām un ieskicētu jau šobrīd veicamos soļus, aicinām 16. martā uz PwC's Academy vebināru.